

современными социокультурными реалиями, нивелированием превосходства рационально-логичных способов познания над эмоциональными.

Ключевые слова: духовность, музыкальное развитие учеников, эмоции, интуиция.

Turchin T. Principles of music education in the renovation of modern elementary school

In the article and justified the need to supplement the traditional system of primary music education such principles, which determine the relevance of job transition from technological to human civilization, which are characterized by modern social and cultural realities, leveling the superiority of rational-logical ways of emotional cognition.

Key words: spirituality, musical development of students, emotions, intuition.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 373.21 Я-73

I. I. Ярита

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ДОШКІЛЬНЯТ

Сьогодні на шляху соціальних і економічних перетворень сучасне життя потребує реформування всіх сфер життєдіяльності людей, і перш за все, освіти. Нині життя диктує абсолютно нові вимоги до сфери освіти. Педагогічний процес сучасного дошкільного навчально-виховного закладу характеризується наявністю педагогічних інновацій, які дозволяють значною мірою оновити зміст освіти, підвищити ефективність використання форм, методів навчання, а найголовне – змінити розуміння ролі особистості в сучасному освітньому просторі.

Науковці вбачають, що педагогічні інновації це цілеспрямовані зміни, що скеровані на перетворення компонентів педагогічного процесу і відбуваються в певній послідовності, вони супроводжуються постійним привнесенням у систему навчання і виховання принципово нових елементів. Процес використання педагогічних інновацій є творчим процесом, який містить у собі відкриття нового в педагогічній діяльності: нових знань, нових проблем, нових методів рішення. Впровадження інновацій у навчальний процес покликане забезпечити підвищення якості навчання й виховання дітей.

Наукові дослідження провідних фахівців (А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, К. Крутій, В. Ільченко та інших) свідчать про те, що розвиток

дошкільної освіти повинен здійснюватись на основі інноваційного та інтегративного підходу до організації змісту навчання, формування цілісного, системного світосприйняття.

Інтеграція передбачає об'єднання змісту декількох предметів навколо однієї мети, спрямоване на те, щоб з різних боків пізнати явище, досягти цілісності знань дітей. На необхідність проведення інтегрованих занять указують вихователі-практики, хоча відчувають деякі труднощі в їх організації [1].

Мета пропонованої статті – не лише розкрити деякі аспекти економічного виховання дошкільників, але й запропонувати особистий досвід з цього напрямку.

Цілком зрозуміло, що в умовах ринкової економіки життя потребує від сучасної людини особливих якостей, особливої економічної культури, засвоєння елементарних економічних понять. Майбутнє покоління має жити в нових умовах, оволодівати принципово новими професіями, які потребують інших уявлень, професійних і особистісних якостей.

Творчий пошук нового в навчально-виховному процесі, активне впровадження та застосування інноваційних технологій – характерні якості сучасного педагога. Саме педагогові відводиться належна роль розвивати особистість кожної дитини в різних видах діяльності.

Про необхідність впровадження економічної освіти дошкільників дослідження учених (Н. Грама, Г. Григоренко, Р. Жадан, Ю. Лелюк, А. Сазонова, А. Смоленцева, Г. Шатова та ін.) свідчать, що дітям-дошкільникам доступне розуміння окремих економічних понять.

З дошкільного віку дитина стає мимовільним учасником економічного життя дорослих, отримує різноманітну економічну інформацію. Однак малюкові складно самому розібратися в явищах, що його оточують, зокрема тих, що відображають сутність економічних відносин.

Важливо зазначити, що чим раніше діти дошкільного віку стикаються із соціальною дійсністю, побутом, тим більше виникає у них питань, тим активніші вони у вирішенні економічних відносин. Повсякденне життя, сім'я, спілкування з однолітками, навчально-виховна робота в умовах дитячого садка формують той емпіричний досвід, який стане базою для подальшої роботи з економічного виховання, а педагог дитячого садка повинен стати для дитини авторитетною людиною, яка допоможе правильно осмислити нові явища, факти, поняття [2].

Щоб полегшити процес соціалізації дошкільнят, розширити їхні знання про життя сучасного суспільства стає необхідність розробки системної, цілеспрямованої роботи з економічного виховання, яку ми пропонуємо як особистий досвід О. В. Музиченко, вихователя ДНЗ № 46 „Зіронецька” міста Стаханова, побудований на основі аналізу сучасної методичної літератури та матеріалів періодичного друку.

Досвід роботи багатьох дошкільних закладів засвідчує, що економічна освіта дошкільників викликає неабиякий інтерес у педагогів й батьків і

поєднана із трудовим, моральним та розумовим вихованням. У роботі з економічного виховання нами була поставлена мета: ввести дітей у світ елементарних уявлень про економічні процеси та об'єкти. Дати дітям уявлення про різні потреби людини, про обмеженість можливостей та задоволення потреб, про ресурси, які потрібні людині й для чого вони використовуються, про виробників та продукт праці, про те, як продукт праці перетворюється на товар, про обмін товарами та послугами, про гроші та їх значення, про те, що заробітна плата – це плата за якість і кількість праці, а пенсія – плата за колишню працю, про те, що витрати сім'ї не повинні бути марними і дитина, якщо буде осядливою, зможе зменшити їх.

В основу вивчення економіки з дітьми покладено родинну економіку, адже на нашу думку, тільки на її прикладі можна ознайомити дітей практично з усіма економічними категоріями, до того ж, показати роль дитини в економічних стосунках в сім'ї.

Процес економічного виховання реалізується через різноманітні форми його організації. У систему роботи з економічного виховання ми залучили такі форми роботи: заняття, екскурсії, ігри (дидактичні, сюжетно-рольові) з метою введення дітей у світ елементарних уявлень про економічні процеси та об'єкти, допомогти дітям усвідомити власну значущість для сім'ї й суспільства, вчити розв'язувати проблемні економічні ситуації, використовуючи доступні засоби, вміти обґрунтовувати свої рішення, відчувати відповідальність за свої вчинки, які можуть позитивно або негативно вплинути на економічне становище сім'ї та її самої; формувати економічні знання, системно базуючись на предметно-чуттєвому досвіді та пов'язуючи їх з уже сформованими уявленнями, виховувати інтерес до економічних знань безпосередньо через усі види дитячої діяльності.

Використання різноманітних форм надає вихователю можливість виявити творчість, індивідуальність і водночас особливо важливо зробити процес пізнання економіки цікавим, доступним. Головне – говорити дитині про складний світ економіки зрозумілою їй мовою, тому пріоритет закріплюється за такими формами, які цікаві дітям, ефективні в плані пізнавального й особистісного розвитку, діяльнісні й значущі для дитини, сприяють саморозвитку особистості, виявлення свого „Я” – ігри, комплексно-тематичні заняття, бесіди.

Як відомо, основним видом діяльності й формою навчання дітей дошкільного віку є гра. Саме через гру дитина засвоює, пізнає світ, реалізує свої задуми, змінює за своїми уявленнями реальне життя.

Зробити економіку зрозумілою допоможуть сюжетно-рольові ігри. Так, граючи в професії, діти розуміють особливості праці, відтворюють процеси праці дорослих і одночасно „навчаються” економіці. У сюжетно-рольових іграх „Сім'я”, „Магазин”, „Ярмарок”, „Аптека”, „Ательє мод” моделюються реальні життєві ситуації: операції купівлі-продажу, виробництва та збуту готової продукції та інше. Ігри ми залучаємо як частину занять із математики, ознайомлення з навколишнім світом,

природою та інших, а також у вільній діяльності дітей. Поєднання навчально-ігрової й реальної дійсності є найбільш ефективним для засвоєння дошкільниками складних економічних знань. Знання засвоюються дошкільниками в грі за умов ускладнення змісту інтелектуальних завдань. Ці ускладнення мають якісний характер і потребують створення проблемно-ігрових, проблемно-практичних, проблемно-пізнавальних ситуацій, які дозволяють виявити глибину розуміння дітьми тих чи інших економічних понять.

У процесі сюжетно-дидактичної гри встановлюється адекватна віку ситуація спілкування. Мовне спілкування здійснюється в формі діалогу. Педагог формує чіткі, економічно грамотні питання, а діти навчаються ясно висловлювати свої думки, розвивається мова пояснювальна і мова доведення. Процес спілкування дітей один з одним і з дорослими в спільній ігровій діяльності супроводжується позитивними емоціями, які стимулюють їх пізнавальну активність, сприяють розвитку мислення. Поєднання навчально-ігрової й реальної діяльності найбільш ефективно для засвоєння дошкільниками складних економічних знань.

Познайомившись з методичним посібником Л. Фесюкової „Соціально-економічне виховання дошкільнят” [3], ми взяли за основу розробки матеріалів з розділів „Я і моя сім'я”, „Казка й економіка”, „Екологія і економіка”, „Рукотворний світ”, „Я – головний економіст у дитячому садку”, „Я і планета Земля”. У роботі ми спиралися на перспективно – календарне планування занять з економіки Р. Жадан, Г. Григоренко [4].

Для більш стійкого і глибокого засвоєння економічних знань ми також використовували народні й авторські казки про купівлю-продаж, гроші, бартер, рекламу, потреби й можливості: „Жадібна баба”, „Лисичка зі скалочкою”, „Хлопчик з мізинчик”, „Вершки та корінці”, „Колобок” „Муха-Цокотуха” К. Чуковського, „Кіт у чоботях” Ш. Перро, „Кресало” та „Нова сукня короля” Г. Х. Андерсена, „Казка про Попа та його робітника Балду” О. Пушкіна, „Добре торгувались” С. Руданського та інші.

У системі роботи з економічного виховання ми передбачили такі теми занять: „Тато, мама, я – ось і вся моя сім'я”, „Моя оселя (добробут сім'ї)”, „Прибутки та витрати сім'ї”, „Подорож на веселий ярмарок”, „Для чого потрібні гроші”, „Товари першої необхідності”, „Допоможемо батькам заощадити гроші”, „Гроші, витрати”, „Реклама, рекламні агенти”, „Ринок, що де купити?” та ін. Одним із варіантів занять може бути заняття інтегрованого типу „Подорож на веселий ярмарок”, метою якого є виховання бережливого ставлення до природи, відповідальність за економне використання природних ресурсів, продовжувати знайомити з торговими осередками (ярмарка). Продовжувати формувати уявлення дітей про те, що ліс, ріка, та їх ресурси (гриби, ягоди, риба тощо) є товар, який продається. Сприяти закріпленню умінню дітей володіти невеликою сумою грошей, знати правила їх використання і вміння проводити прості фінансові операції (продаж товару). Сприяти закріпленню знань про рекламу, як

запоруки успішної торгівлі. Закріпити знання дітей про елементарні економічні поняття: реклама, товар, гроші, знання дітей про цифри, геометричні фігури; уміння розрізняти геометричні фігури за характерними ознаками (форма, величина, колір). Повторити кількісні відношення (більше, менше, порівну); уміння рахувати кількісною і порядковою лічбою в межах п'яти; закріпити знання дітей про величину (великий, маленький, довгий, короткий). Розвивати зв'язне мовлення, логічне мислення, пам'ять. Удосконалювати математичну мову дітей, співвідносити числівник з іменником за родом, числом та відмінком, рухові уміння і навички, спритність, координацію рухів, швидкість, уміння орієнтуватися у просторі, розвивати ініціативу під час рухливих ігор. Розвивати уміння і навички дітей, відображати життєві ситуації в акторській грі, виконуючи ролі в спільній з дорослими театралізованій діяльності; розвивати фантазію, уяву, естетичний смак, уміння творчо мислити, підтримувати дружню атмосферу під час занять.

Проілюструємо сказане описом заняття. Вихователь організовує пізнавальну діяльність дітей як подорож до чарівного казкового лісу на веселий ярмарок, але щоб туди потрапити необхідно пройти по чарівній стежинці й проїхати на казковому потягу. (Вихователь проводить дидактичну гру „Геометрична стежинка”, де закріплюються знання з розділу „Форма”, „Величина”, „Кількість і рахунок”.)

Під час поїздки вихователь нагадує правила поведінки в доквіллі – не кричати, не смітити, не лякати тварин, птахів і тому подібне (здійснюється екологічне виховання). Вихователь вчить дітей дбайливо ставитися до природи, створювати сприятливі умови для володіння елементарними економічними знаннями, виховувати бережливість.

Під час подорожі діти зустрічають їжачка і білку, які сперечаються в кого більше горіхів чи грибів. Діти не тільки допомагають порахувати, але й вирішують завдання на „більше – менше, порівну”; розповідають що таке ярмарок.

Подорожуючи, діти милуються красою, слухають „музику дощу”, перестрибують через „калюжі”, щоб не замочити ніг і раптово зустрічають вовків, які намагаються вловити рибу вудочками різної величини. Діти допомагають вибрати вудочки за розміром (великому – довгу, маленькому – коротку) і запрошують піти з ними на веселий ярмарок, щоб купувати або продавати товар, даючи характеристику товару. Вихователь пропонує музично-фізичну хвилинку. Далі, на їхньому шляху зустрічається Зайчиха із зайченятами, що вигукують „купи-купи!”. Саме під час пригоди, вихователь розповідає про гроші, розширює знання дітей, що їх витрачають на купівлю товару, закріплює поняття „товар” (проводиться рухлива гра „Збери товар”).

Під час попередньої роботи ми застосовували досвід роботи ДНЗ № 4 „Веселка” міста Умань Черкаської області, представлений в матеріалах періодичного друку „Бібліотечка вихователя” з організації гуртка „Юні бізнесмени”, поглиблюючи знання дітей про товарно-грошові відносини (товар-гроші-товар), про правила користування грошима, роз'яснюючи, що

за певну кількість грошей можна купити певну кількість товару, виховували бережливе ставлення до грошей, вміння користуватися ними. На занятті вихователька ставила за мету не тільки дати економічні уявлення про залежність ціни від якості, але й уточнювала й розширювала знання дітей про те, що реклама – запорука успіху, уточнювала та розширювала знання дітей про різні види реклами, надавала знання, що рекламу розміщують і виготовляють рекламні агенції, виховувала культуру бізнесу, діловитість, творчість. Закінчується заняття тим, що вихователь наголошує, що не все в житті продається за гроші, дружбу за гроші купити не можна, що щастя це не тільки отримувати, але й віддавати, дарувати радість людям.

Маємо певний досвід з формування економічних уявлень в роботі з родиною. Ми завжди свідомі того, що батьки повинні володіти певною сумою економічних знань, отже, у систему роботи з економічного виховання ми включили такі види роботи з родиною як ознайомлення з термінами, що вживаються, а саме: бізнес, бережливість, бюджет родини, валюта, заробітна плата, прибуток, приватизація, реклама, товар, ціна та інші, що сприяло формуванню у них правильних економічних уявлень, економічної грамотності; проводили тематичні батьківські збори з питань економічного виховання дітей, залучали батьків до спільної економічної діяльності в дитячому садку.

Зазначимо, що економічна освіта – це неперервний процес навчання, виховання, розвитку особистості, спрямований на формування системи наукових і практичних уявлень, умінь, ціннісних орієнтацій, поведінки й діяльності, що дозволяють людині активно функціонувати в якості повноправного члена суспільства, відповідального громадянина країни.

Економічне виховання – це перетворення уявлень в переконання, в норму поведінки і передбачає, перш за все, формування зацікавленого ставлення у дітей до економічних знань, умінь, до праці, її результатам, до часу, до навколишнього середовища, до грошей тощо. Виявлення цього ставлення до конкретної діяльності, допомагає взяти участь в економічному житті суспільства.

Сучасний дошкільник – це майбутній школяр, потім студент, працівник, врешті громадянин України. Саме тому, знання, уміння й навички, які сформувалися в дошкільному віці, стануть фундаментом для майбутньої успішної економічної діяльності. Формування економічного досвіду в дітей дошкільного віку – один з важливих видів роботи на даному етапі.

Отже, з огляду на викладене вище зробимо висновок, що сформований первинний економічний досвід вказує на компетентність дитини в економічній галузі життєдіяльності і чим більше досвідченіша дитина, тим легше їй орієнтуватися у повсякденному житті, стикаючись з різноманітними елементарними економічними поняттями, приймаючи участь у ситуаціях, що склалися, та виконуючи різноманітні соціально-економічні ролі.

Сподіваємось, що наша стаття, стане поштовхом до роздумів та творчої діяльності вихователів дошкільних навчальних закладів не тільки на економічні теми.

Список використаної літератури

1. Сучасне заняття в дошкільному закладі : навч.-метод. посіб. / за ред. Н. В. Гавриш ; авт. кол. : Н. В. Гавриш, О. О. Ліннік, Н. В. Губанова. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – 496 с. **2. Богуш А.** Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ. / А.Богуш Н. Гавриш. – К. : Видавничий Дім „Слово”, 2008. – 408 с. **3. Фесюкова Л.** Соціально-економічне виховання дошкільнят / Л.Фесюкова. – Х. : Веста : Вид-во. „Ранок”, 2008. – 104 с. – (Комплекс матеріалів з економіки) **4. Жадан Р.** Економічна освіта дітей старшого дошкільного віку (перспективно-календарне планування занять з економіки) / Р. Жадан, Г. Григоренко. – Запоріжжя : ТОВ „ЛПС” ЛТД, 2006. – 116 с.

Ярита І. І. Інноваційні аспекти економічної освіти дошкільнят

У статті розкрито деякі аспекти економічного виховання дошкільників і запропоновано особистий досвід вихователя дошкільного навчального закладу з цього напрямку.

Ключові слова: економічне виховання, інновації, інтеграція, економічні поняття.

Ярита І. І. Инновационные аспекты экономического образования дошкольников

В статье раскрыты некоторые аспекты экономического воспитания дошкольников и предложен личный опыт воспитателя дошкольного учебного заведения в этом направлении воспитания.

Ключевые слова: экономическое воспитание, инновации, интеграция, экономические понятия.

Yaryta I. I. Innovative Aspects of Economic Formation of Under-fives

The article exposes some aspects of economic education of under-fives and the offered personal experience of an educator of a preschool educational establishment in this field.

Key words: economic education, snnovations, integration, economic notions.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.